

**DE 'VIEILLES TIGES'
VAN DE BELGISCHE LUCHTVAART
VZW**

**Gedenkschrift
van de Belgische Luchtvaart**

Charles de HEPCÉE

Voorgesteld en gepatroneerd door

Alphonse Dumoulin

Bestuurslid

en door

Michel Mandl

Erevoorzitter

CHARLES de HEPCÉE

**Officier vlieger
Inlichtingsagent en actief weerstander
gedurende de tweede wereldoorlog
1911 – 1944**

I. De Persoon

Geboren te Ixelles op 14 maart 1911.

Smaldeelbevelhebber van 1939 tot 1940.

Oprichter en lid van een weerstandnetwerk onder Duitse bezetting. Actief begeleider van een ontsnapningsnetwerk naar Engeland.

Aangehouden in Frankrijk in 1944, hij wordt er gefusilleerd op 27 juni.

Aan de sturen van een Fairey Battle van het 5de Smaldeel (1939-1940).

Zijn stoffelijk overschot dat 68 jaar later werd geïdentificeerd, werd opgebaard in het familiegraf te Halloy (Ciney) op 24 juli 2012.

II. Zijn luchtvaartloopbaan

- Gesproten uit de 76ste Promotie Infanterie en Cavalerie van de Militaire School en ingedeeld bij een infanterie eenheid, vraagt Onder Luitenant Charles de Hepcée in 1932 zijn overplaatsing naar de militaire luchtvaart.
- Hij wordt aangeduid voor het 1ste Luchtvaartregiment op 14 juni 1933. In 1934 behaalt hij het militair brevet van vliegtuigbestuurder en wordt luitenant benoemd op 26 december 1935.
- In 1936 maakt hij deel uit van het 7de Smaldeel van het 1ste Regiment.
- Op zijn aanvraag gaat hij op 13 juni 1938 met zijn graad en anciënniteit van onderluitenant effectief over naar het permanent kader van de Luchtvaart.

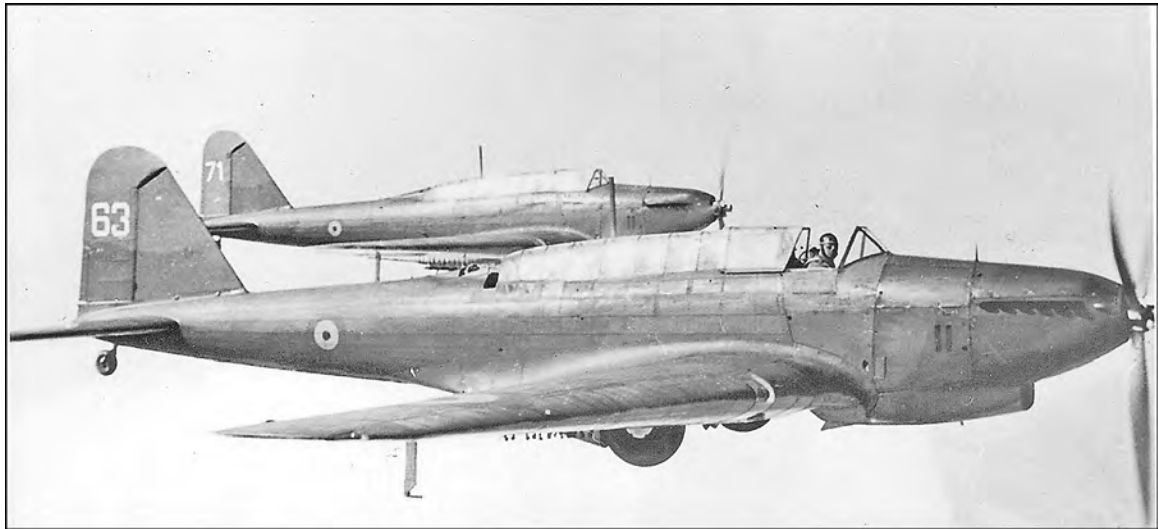
- Aangesteld tot de graad van kapitein op 26 maart 1939, neemt hij het bevel van het 5de Smaldeel van het 3de Luchtvaartregiment gelegerd te Evere.
- Tijdens de dageraad van 10 mei, met de Duitse inval, ontplooit hij zijn eenheid op vliegvelden op het platteland die reeds van voor het conflict waren voorbereid.
- In de morgen van 11 mei stijgen negen Farelly Battle vliegtuigen op voor een gevaarlijke zending, het bombarderen van de bruggen over het Albert kanaal. Zes vliegtuigen keren niet terug.
- Vanaf de volgende dag zet Kapitein de Hepcée nog enkele overgebleven luchtmiddelen in als verkenning en voor observatie, maar op 13 mei worden de laatste vliegwaardige toestellen door Duitse bommenwerpers op de grond vernietigd. De eenheid ontvangt het bevel om zich via de weg naar het zuiden te begeven.
- Op het ogenblik van de capitulatie van het Belgisch leger op 28 mei, bevindt Kapitein de Hepcée zich met zijn personeel in het zuiden van Frankrijk. Per order en met eigen middelen worden ze teruggezonden naar België.
- Teruggekeerd in het land, raakt hij verward in belangrijke activiteiten als weerstand, inlichtingsagent en actievoerder ; hij neemt deel aan de organisatie van een ontsappingsnetwerk naar Engeland.
- In maart 1943 is hij in Londen en stelt zich ter beschikking van de Belgische sectie van de Royal Air Force, bij dewelke hij wordt ingedeeld op 12 juli 1943. Hij doorloopt een omscholing op de vliegtuigen Miles Master, Airspeed Oxford en Avro Anson.
- Maar omwille van zijn waardevolle ervaring en zijn weergaloze ervaring in de inlichtingen en ontsappingslijnen van het vasteland, vragen de Belgische autoriteiten hem om de leiding te nemen van een clandestiene zending via Spanje en Frankrijk. Charles de Hepcée aanvaardt deze nieuwe uitdaging.
- Kort na het overschrijden van de Pyreneeën wordt hij op 13 april 1944 in Frankrijk aangehouden en op 27 juni gefusilleerd.

III. Curriculum vitae

De militaire luchtvaart

- Charles de Hepcée is het tweede van de vier kinderen van Albert Heptia (de Hepcée), dokter in de rechten, geboren te Luik op 18 februari 1870 en van Jeanne Boonen, geboren te Antwerpen op 19 maart 1873 en waarvan het huwelijk werd voltrokken te Brussel op 11 juni 1901. Vanaf zijn prille jeugd zal een kindermeisje hem «Charley » noemen, een bijnaam die hem tot het eind van zijn leven vergezelt.
- Hij groeit op in een christelijk gezin in het gezelschap van twee zussen en een broer. Charley doorloopt zijn studies te Brussel in het Jezuïetencollege Saint-Michel. Al wat hij schrijft en zegt, al de daden uit zijn leven, zijn getuigenissen van zijn christelijk geloof.
- Vanaf zijn puberteit kiest hij voor een roeping onder de wapens. Hij vervoegt de Militaire School op 1 december 1930 met de 76ste promotie infanterie en cavalerie. Tot onderluitenant bevorderd op 26 december 1932, wordt hij ingedeeld bij het 2de Regiment Jagers te voet.
- Op zijn aanvraag gaat hij over naar de militaire luchtvaart waar hij, na het voltooien van zijn opleiding, het militair brevet van vliegtuigpilot haalt in 1934.
- Hij wordt ingedeeld bij het 7de Smaldeel van het 1ste Luchtvaartregiment.

- Te Braibant, in de provincie Namen, huwt Charles op 3 september 1936 met Baronesse Micheline de Sélys Longchamps, geboren te Spa op 10 september 1912. Zij wordt de meter van het 7de Smaldeel van het 1ste Luchtvaartregiment in hetwelk haar echtgenoot dient. Uit hun huwelijk worden Eric in 1937 (+), Monique in 1940 en Claire en Rose in 1942 geboren.
- Aangesteld tot de graad van kapitein in 1939 vertrouwen zijn oversten hem het bevel toe van het 5de Smaldeel van het 3de Luchtvaartregiment, uitgerust met veertien vliegtuigen Fairey Battle, toegewezen aan lichte bombardementsopdrachten en aan nachtopervatie.

Twee Fairey Battle van het 5de Smaldeel.

- Op het ogenblik van de Duitse invasie in de morgen van 10 mei 1940 verlaten de vliegtuigen van het 5de Smaldeel hun basis van Evere om te herontplooiën naar uitwijkingsvliegvelden.
- Het is vanuit Aalter dat vanaf 5 uur 's anderendaags drie pelotons van drie Fairey Battle opstijgen met als opdracht het bombarderen van drie bruggen over het Albert kanaal die ongeschonden in handen van de Duitsers zijn gevallen. De drie kleine formaties botsen op een verschrikkelijke weerstand en worden fel geteisterd : zes vliegtuigen keren niet terug.
- Na nog te zijn ingezet bij verdediging- en verkenningsopdrachten, worden de luttele overblijvende vliegtuigen op 18 mei door Duitse bommenwerpers op de grond vernietigd op het terrein van Aalter. Het 5de Smaldeel wordt vermeld op de orders van het 3de Regiment en op het dagorder van de Militaire luchtvaart (Bijlage A).
- Op het ogenblik van de capitulatie op 28 mei 1940 bevindt hij zich in Frankrijk in de Tarn et Garonne, met zijn eenheid, zonder luchtmiddelen. Eindelijk ontvangt het Belgisch militair personeel het bevel om naar België terug te keren.
- Terug in het land in augustus, verzet Kapitein de Hepcée zich tegen het bevel van de bezetter en beveelt zijn mannen aan te handelen naar hun geweten.

De weerstand, de inlichtingen en de ontsnappingslijn.

- Charles de Hepcée en zijn echtgenote Micheline verlaten hun domicilie te Brussel en vestigen zich met de twee kinderen op het domein van de schoonouders de Sélys te Haloy, nabij Ciney : hij laat zich bij het gemeentehuis van Braibant, waartoe het domein van Halloy behoort, registreren als handelaar in houtskool. Hij is overtuigd dat de landelijke

en bosrijke configuratie van de streek hem zullen bijstaan bij een doeltreffende uitwerking van zijn projecten voor weerstand en concrete acties ten voordele van de zaak van de Geallieerden : de weerstand tegen de invallers organiseren, inlichtingen inwinnen, het voorbereiden van doorvoerlijnen voor post en voor ontsnappen naar Engeland via Frankrijk: en ook het op de been zetten van een home te Haljoux om er jonge stedelingen te ontvangen die lijden aan ondervoeding en bedreigd zijn door de bombardementen. Ook Joodse kinderen zullen er een onderkomen vinden.

- Vanaf 1941 breidt hij, met zijn grote vriend en vliegenier Anselme Vernieuwe, zijn activiteiten van weerstand en inlichtingen uit tot de Franse Jura. Wetend dat hij reeds door de Gestapo wordt opgespoord keert hij slechts sporadisch naar België terug. In 1942 stelt hij een ontsnapping- en transmissienetwerk voor berichten in dat hij « Rose-Claire » doopt, de voornamen van zijn recent geboren tweelingdochters.
- In 1942 en 1943, zijn de Hecpée en Vernieuwe de voornaamste raderwerken van een ontsnappingslijn over de Pyreneeën.
- Charles de Hecpée opereert onder verschillende pseudoniemen, waaronder deze van « Halloy », die de kleine kant van de Namenaar oproept, waar alles is begonnen. Niettemin overweegt hij nog terug aan te binden met zijn roeping tot vliegenier en dus naar Engeland over te steken.
- Hij is in Londen in mei 1943 en wordt toegewezen aan de Belgische sectie van de Royal Air Force op 12 juli. Hij doorloopt een korte omscholing in vlucht.
- Niettemin ziet hij af van zijn droom als piloot en aanvaardt om voor een clandestiene opdracht naar bezet gebied terug te keren. Kort na het oversteken van de Pyreneeën wordt Charles de Hecpée aangehouden, te Toulouse opgesloten en op 27 juni 1944 gefusilleerd. Samen met veertien andere martelaren wordt hij in een massagraf begraven.

Een eindeloze kruistocht van de familie.

- Gedurende lange tijd verliezen Micheline en zijn kinderen het spoor van Kapitein de Hecpée.
- Het is slechts in 2008 dat, na moeizame en afmattende internationale opzoekingen, ernstige aanwijzingen leiden tot het stadje Castelmaurou nabij Toulouse, waar een betrouwbare piste in 2012 zal leiden tot de wetenschappelijke identificatie van het stoffelijk overschot van Charles de Hecpée. De zeer lange kruistocht van de familie komt eindelijk tot een einde.
- Op 24 juli 2012 wordt de verdwenen held teruggebracht in het land. Voortaan rust Charley naast zijn echtgenote Micheline.

IV. Opmerkelijke feiten

Mei en juni 1940 – Het 5de Smaldeel in de kwelling – De bruggen over het Albert kanaal.

Kapitein de Hepcée bereidt een zending voor met zijn piloten.

In 1939 is kapitein de Hepcée 28 jaar wanneer hij het bevel neemt van het 5de Smaldeel van het 3de Luchtvaartregiment (5/III/3Aé), gelegerd te Evere. Hij volgt kapitein SBH Jacques de Caters op, gevallen in bevolen luchtdienst. Tijdens deze onrustige politieke periode “Versterkte vredesvoet » genoemd (V.V.V. – 1938/1940), werd de eenheid die de « Egyptische valk » in zijn insigne voert uitgerust met vliegtuigen Fairey Battle Mk I, een eenmotorig toestel met drie zitplaatsen, volledig van metaal met een geladen gewicht van bijna vijf ton; voortgestuwd door een Rolls Royce V12 Merlin van 1050 PK (770 kw). Het kan gewapend worden met twee Browning machinegeweren van 7,65mm, een in de vleugel de andere in een torentje. Alhoewel het vliegtuig bij ons hoofdzakelijk voorzien was voor observatie- en verkenningso-

drachten bij dag en bij nacht, werd het toestel ontworpen als lichte bommenwerper ; het kan dus worden uitgerust met acht bomrekken onder de vleugels, maar het personeel is zeer weinig getraind in de technieken en procedures van het luchtbombardement. De bemanning van onze Battle is beperkt tot twee leden: een piloot en een observator/boordschutter die ook als bommenwerper kan moeten tussenkomen.

In juni 1939 laat de militaire luchtvaart met dit type vliegtuig bombardement testen op doelen in het kamp van Beverlo aanvatten, dit om een instructie handboek op te stellen en te verspreiden voor dit nieuw type luchtzending. We zijn daar op 10 mei 1940. Bij het begin van de strijd beschikt het 5de Smaldeel over 14 Fairey Battle.

Bij dageraad, kort voor de komst van de eerste Duitse bommenwerpers boven Evere laat Kapitein de Hepcée zijn vliegtuigen opstijgen naar het ontplooiingsveld van Belsele, dat vanaf hun aankomst wordt gebombardeerd. Tegen het eind van de voormiddag stijgt het smaldeel terug op om de tien overblijvende vliegtuigen te verzamelen op het vliegveld van Aalter. De bevelhebber van de Militaire luchtvaart beveelt dan om een bombardementsvlucht voor te bereiden: de Battle worden hiervoor uitgerust en bewapend.

Kapitein de Hepcée verzamelt zijn bemanningen om de toe te passen procedures toe te lichten voor deze eerste bombardementszending, voor dewelke zij zeer schaars zijn voorbereid. Er wordt voorgeschreven om de bommen op ongeveer 300 meter af te werpen opdat de ontsteker zou gewapend zijn voor de inslag op de grond van elk projectiel. Het doel van de raid wordt onthuld: het gaat om de vernietiging van de bruggen over het Albert Kanaal te Briedgen, Veldwezelt en Vroenhoven, die alhoewel voorzien van mijnen, niet zijn vernietigd en in handen zijn van de invallers. Het order voorziet dat drie pelotons van telkens

drie vliegtuigen in scheervlucht naar de respectievelijke doelen zouden vliegen; op korte afstand van de doelen, scherpe klim naar 300 meter om de bommen af te werpen.

De zending wordt uitgesteld tot in de vroege morgen van 11 mei. De drie actieve officieren piloot van de 3de Groep – Kapitein Edmond Pierre, Kapitein Charles de Hepcée, commandant van het 5de Smaldeel, en zijn adjunct Kapitein André Glorie – zijn vrijwilligers voor deze eerste oorlogszending. Niettemin verzet de bevelhebber van de Groep, Majoor Piot, zich en beperkt hij de deelname tot twee van deze officieren, waaronder Edmond Pierre, omwille van zijn betere praktische kennis van de bombardement technieken met de Battle. Aldus zijn het Charles de Hepcée, die rekende op het aanvoeren van de toegewezen formatie naar de brug van Vroenhoven, en zijn adjunct officier die door “kop of munt” (of via bronnen met de “pitjesbak” ?) de opdracht moeten bepalen. Het lot duidt Glorie aan om het tweede peloton naar Vroenhoven te leiden.

Elk vliegtuig is gewapend met acht bommen van 50 kg. De drie pelotons, aangevoerd door kapitein Pierre, kapitein Glorie en adjudant Jordens, stijgen met vijf minuten interval op van het vliegveld van Aalter. Zij volgen licht verschillende routes naar de bruggen. De zichtbaarheid is uitstekend. De vliegtuigen worden hevig onder vuur genomen door de luchtafweer van de vijandelijke colonnes die reeds door de verdedigingen van het Albert Kanaal braken; zij ondergaan ook vuurstoten van onze eigen posities, meer bepaald te Leuven en te Tienen. Sommige onder hen zullen de doelzone niet bereiken, de toestellen of de bemanningen zijn reeds danig geraakt tijdens de nadering in scheervlucht.

Onder zeer hevig kruisvuur bereiken de resten van de door de luchtafweer geteisterde pelotons achter elkaar aanvliegend hun respectievelijke doelen en pogen na een korte klim tot 200 of 300 meter hun bommen op zicht af te werpen : de Belgische Battle beschikt inderdaad niet over een bomrichter voor dit soort projectielen. Sommige bemanningen slagen er bij het eerste overvliegen niet in om hun bommen af te werpen, wat hen verplicht tot een tweede moeilijke, zo niet onmogelijke poging. Nutteloos: met lichte bommen tegen zware constructies in beton en tegenover een ontketende afweer en luchtverdediging, slagen de heldhaftige bemanningen van het 5de Smaldeel er met hun actie niet in om de drie strategische doelen buiten gebruik te stellen. Door de Staven werd voor de opdracht een luchtdekking gecoördineerd door twee pelotons van drie jachtvliegtuigen Gloster Gladiator van het 2de Luchtvaartregiment: maar deze bleef zonder effect aangezien de Battle in de zone kwamen met vertraging en niet beschermd werden gedurende de bombardementen.

De balans van deze wanhopige opdracht, soms gekwalificeerd als « zelfmoord zending » is verschrikkelijk : van de negen Fairey Battle die op 11 mei opstegen tegen de bruggen werden er zes neergehaald. Van de achttien ingezette bemanningen werden er vijf (waaronder Kapitein Glorie) gedood en vijf zwaar gewond.

Niettemin laat Kapitein de Hepcée vanaf de morgen volgend op deze tragische dag zijn gespaarde vliegtuigen en bemanningen in drie vluchten uit Aalter opstijgen ter verkenning van de vijandelijke bewegingen op de Kempense wegen.

Na versterking gekregen te hebben van zeven tweedekkers Fairey Fox, met hun bemanningen, laat het 5de Smaldeel nog op 13 mei vijf verkenningen uitvoeren in de sectoren Hannut, Tienen, Hasselt en Beringen. Een ervan wordt vanaf de ochtend door de smaldeelbevelhebber met onder luitenant Romain als observator aangevoerd in de sector Herentals/Kwaadmechelen. De volgende dagen blijft de eenheid de enkele Battle en Fox in versterking inzetten in doeltreffende frontverkenningen met soms het mitrilleren van konvooien of vijandelijke stellingen.

In de morgen van 18 mei wordt het terrein van Aalter door achttien Heinkel III aangevallen, die de installaties en de op de grond verspreide vliegtuigen bombarderen en mitrilleren. De schade is aanzienlijk: het hoofdkwartier beslist om Aalter te verlaten en om naar Frankrijk te gaan. Het 5de Smaldeel, quasi ontdaan van bruikbare luchtmiddelen, begeeft zich bij nacht naar Abbeville.

Klaar om op te stijgen voor een zending met de Fairey Battle.

regering die in Bordeaux is de toelating te vragen om het varend personeel en de technici te laten inschepen op een Belgisch schip dat in de haven ligt en aldus Engeland of Kongo te bereiken.

Na een vruchteloze wachttijd wordt, in augustus 1940 aan de Belgische militairen het bevel gegeven om zich terug naar het land te begeven en om zich in uniform bij de Kommandantur te melden, een evidente voorbode van het wegsturen naar gevangenschap in de Duitse kampen.

In België aangekomen geeft Kapitein de Hepcée evenwel geen gehoor aan de Duitse bevelen : hij bevrijdt zijn manschappen en zegt hen : *»Als officier heb ik bevelen moeten opvolgen. Niettemin schrijft het militair reglement voor dat elke militair het onmogelijke moet doen om niet in vijandelijke handen te vallen. Wij hebben gehoorzaamd aan de Belgische orders; geen enkel reglement verplicht ons om ons te onderwerpen aan deze van de tegenstander. Handel volgens uw geweten... ga er niet heen... trek burgerkleren aan. Tot weerzien mijn vrienden, veel geluk, moge God u bijstaan».*

Op 20 mei rijdt de 3de Luchtvaartgroep, waartoe het smaldeel behoort naar Tours. Een gerucht doet de ronde: tweemotorige tweezitters Breguet 690 zouden ter beschikking staan van het 5de Smaldeel op de vliegbasis van Tours. Vergeefse hoop echter.

Op 12 mei komt het konvooi aan in « Région Centre » en houdt er halt ; personeel en materieel worden geïntegreerd als tijdelijke versterking in de lokale militaire dispositieven. Het varend personeel wordt terug in grondtraining geplaatst met de hoop – die vruchteloos blijft – op een wederuitrusting in vliegend materieel.

Op 28 mei, de dag van de capitulatie van het Belgisch veldleger, bevinden Charles de Hepcée en zijn personeel zich in de Tarn et Garonne, ten zuidoosten van Bordeaux. Het uitzichtloos heen en weer trekken neemt een einde wanneer in juni Frankrijk op zijn beurt de wapens neerlegt.

Generaal Legros, tweede in bevel van de Militaire Luchtvaart is in Frankrijk om te trachten de wederuitrusting van de smaldelen met Frans of Engels materieel te organiseren : hij neemt het initiatief om aan de Belgische

De ontsnappingslijn – Het overschrijden van de Iraty

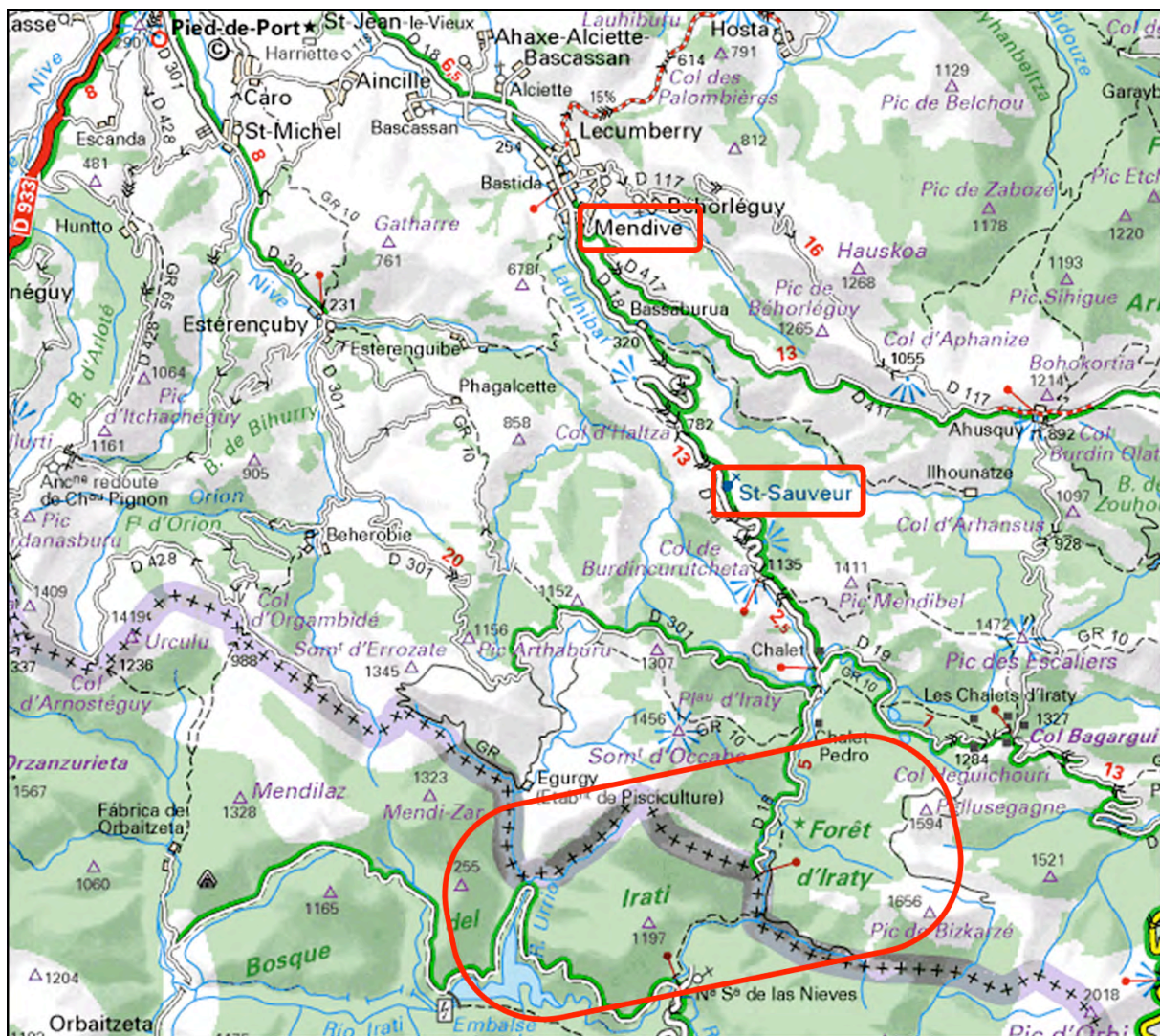
Charley de Hepcée heeft zich weliswaar in augustus 1940 van het uniform van officier vlieger ontdaan, maar hij blijft een vastberaden strijder. Zijn “ondergronds” leven ontwikkelt zich snel tot voorbij onze grenzen (Cfr Hoofdstuk III).

Een in het oog springend feit uit zijn traject als geheim agent situeert zich in 1942/1943, wanneer hij met zijn vriend vliegenier Anselme Vernieuwe, een activiteit ontplooit van een op het netwerk zelden geëvenaarde stoutmoedigheid en moed. Zij stellen door de Pyreneeën een ontsnappingslijn in naar Spanje en laten die actief werken. Zij worden aangestuurd door William Ugeux, een grote naam in de Belgische weerstand; de Belgische regering in Londen en de staf van de geallieerden vertrouwden hem het algemeen beleid toe van de inlichtingsdiensten en acties voor de bezette gebieden.

De mythische plaats die dit trio uitkiest in een vallei in de omgeving van Saint-Jean-Pied-de-Port en van Oloron-Sainte-Marie is het kleine dorp Mendive (vandaag in de Pyrénées-Atlantiques). Men stelt er een afgedankte zagerij terug in werking, die de Belgische oogarts Charles Schepens (lid van de Belgische weerstand) kocht en die er de directeur van wordt onder de schuilnaam Jacques Pérot. Gelukkig beschikt deze onderneming uit het Baskenland over een nuttige kabelbaan, die over dertien kilometer langs de flanken van de berg de laadbakken hijst, die de hogerop afgezaagde stronken naar de zagerij brengt. Dank zij een kabel, die op miraculeuze wijze uit België kwam, zal de “draad” van Mendive, hersteld door “Mijnheer Pérot”, een hoofdrol spelen in de gesmede plannen door Ugeux, de Hepcée en Vernieuwe (daar zijn zij enkel gekend onder de pseudoniemen Berthier, Halloy en Villeneuve).

Evenals de draad van Mendive, van de toppen van het beroemd woud van Iraty, te paard gelegen tussen Frankrijk en Spanje (naar het schijnt het grootste beukenbos van Europa), de daarboven gekapte stammen naar beneden haalt, zal hij ook in beide richtingen en onder de neus en de baard van de Duitsers en collaborateurs van het bewind van Vichy, « speciale pakketten », goederen, belangrijke fondsen en waardevolle documenten, die toevertrouwd werden aan de lijn die België met Engeland verbindt, vervoeren.

Verstopt onder balen hooi, maïs, levensmiddelen, gereedschap en materieel, dat nodig is voor diegenen die leven en hout kappen op de berg, steekt de kostbare « clandestiene » lading « ongestraft » vanuit Mendive, via de toppen van de Iraty, (die in Spanje tot over 1100 meter hoog zijn), de bedding van de Rio Iraty over : een bergstroom van een tiental meter breed, die over enkele kilometers moeilijk toegankelijk terrein de Spaans Franse grens uitmaakt, die zowel ten noorden door de Duitse douane, als ten zuiden door de Spaanse confraters, veel aandachtiger wordt bewaakt.

Mendive en zijn houtzagerij; de kabel die via St Sauveur passeert; het bos van Iraty te paard op de Spaans Franse grens.

De « draad van Mendive » brengt ook de zware bagage van de « klanten », die de gevaarlijke en uitputtende ontsnappingsroute naar Engeland volgen, naar de toppen. Aldus worden zij ontlast van hun ballast, wat de pijn en de vermoeidheid van de klim vermindert, meer bepaald in de onmenselijke omstandigheden op grotere hoogte in de winter of tijdens de zengende hitte van de zomer.

De geniale list aan de grens zal zonder noemenswaardige haperingen gedurende achttien maanden functioneren. Charles de Hepcée (Halloy) en Anselme Vernieuwe (Villeneuve), de kopstukken van de lijn tussen Brussel en Barcelona of Saint-Sébastien, « controleren al onze netwerken vanaf de demarcatielijn tot voorbij de Pyreneeën » zal William Ugeux zeggen. Zij ontplooiën daar op de lijn van de Iraty en op de meer oostelijke van Figueras, een activiteit van zeldzame stoutmoedigheid : het verzamelen en in beide richtingen overbrengen van berichten, het naar het zuiden evacueren van “belangrijke cliënten”, verbrande of gearachuteerde agenten, het ter bestemming brengen van belangrijke fondsen, noodzakelijk voor de goede werking van de netwerken. Naast andere opmerkelijke acties heeft Halloy in februari 1943 Belgische personaliteiten die in Londen verwacht werden naar Figueras gebracht: Minister d’Aspremont-Lynden ; Minister van Staat Paul Tschoffen, Rijkswachtcommandant Engels en Jean de Cartier de Marchienne.

Een Engelse brigade generaal en twee Franse generaals worden eveneens via de doorgang van de Iraty overgebracht. Tevens worden talrijke Fransen overgebracht die weigeren in te gaan op de verplichte tewerkstelling, door de bezetter opgelegd aan het regime

In het woud of in open terrein, dikwijls bij nacht, de gevaarlijke piste in de Pyreneeën die de ontsnapten moesten overwinnen.

van Vichy vanaf 1942. Door Londen gevraagd om de naoorlogse periode in België te helpen voorbereiden, wordt een zwaar pakket van 50 kilo met succes via de draad van de zagerij van Mendive overgebracht: het is aldus dat de verzameling van het Belgisch Staatsblad in zijn geheel bij de diensten van de regering in ballingschap aanbelandt.

In zijn boek « Het overschrijden van de Iraty » prijst William Ugeux (destijds Berthier) de magistrale verwezenlijking van Halloy en Villeneuve, « *mijn twee naaste medewerkers* » schrijft hij. Deze twee meester overbrengers waren de essentiële raderwerken van deze lijn, waarvan het geheim slechts met een tiental personen gedeeld werd, waaronder natuurlijk dokter Schepens (alias Jacques Pérot, de officiële eigenaar van de zagerij en van zijn kabel met meerdere toepassingen), maar ook Jean Sarochar, strijder van 1914-1918, Baskisch herder van ongewone dapperheid tijdens de veelvuldige overgangen van de Iraty die Pérot hem toevertrouwde. Een lijn die een bres sloeg in de muur die de Duitsers rond de veroverde naties in plaats stelden, vernuftig uitgedacht en op magistrale wijze georganiseerd : het waren de garanties voor zijn wonderbaarlijk lang leven.

« Roch », de ultieme opdracht

Met minachting voor de risico's heeft Charley reeds een twintigtal keer de demarcatielijn overschreden die Frankrijk in twee zones verdeelt en een twaalfal keer de goed bewaakte en voornaamste hindernis, de Pyrenese keten, overschreden. Maar definitief "verbrand" ontvangt hij in maart 1943 het bevel om het vasteland te verlaten. In mei bevindt hij zich te Londen en hervat zijn training als piloot in de schoot van de Royal Air Force.

In 1943, ingelijfd in de RAF, vindt Charles de Hepcée er kort zijn vriend Anselme Vernieuwe terug.

In november worden hem twee pijnlijke evenementen gemeld. Zijn echtgenote Micheline, ook naar Frankrijk gekomen met haar vier kinderen werd in de Isère aangehouden : zij zal gedeporteerd worden naar de Duitse kampen van Neuengamme, Ravensbrück en Bergen-Belsen. Anderzijds werd zijn jongste broer Michel neergeschoten aan de sturen van een Spitfire van het 350ste Belgisch Smaldeel bij de RAF.

Op verzoek van de Belgische autoriteiten, verzaakt hij aan zijn droom van gevechtspiloot en aanvaardt hij om terug te keren naar het bezette vasteland. De Belgische en geallieerde geheime diensten kennen zijn doeltreffendheid op de inlichtingslijnen en ontsnappingsroutes: zij vertrouwen hem de leiding toe van de opdracht Roch, met als

doel om met spoed tussen België en Groot Brittannië een autonome lijn, volledig onafhankelijk van andere netwerken, in te stellen. Beter dan wie ook weet Charles de Hepcée dat het oversteken van de Pyreneeën, zelfs met zeer ervaren gidsen, uiterst risicovol is geworden. Na jarenlange ervaring in dit kritisch grensgebied stellen de Duitsers tegenwoordig zeer doeltreffende valstrikken op. Hij weet dus dat deze opdracht uitzonderlijk gevaarlijk is. Buiten zijn weten om zullen fouten in het coderen van radioberichten, verstuurd uit Londen, de risico's nog doen toenemen. Deze coderingsfouten hebben voor gevolg dat het Frans netwerk niet juist wordt ingelicht over de komst van de zending Roch naar de Pyrenese doorgangen: de nodige veiligheidsmaatregelen worden niet genomen.

Spijts de veelvuldige identiteiten die hij gedurende zijn clandestiene jaren aannam is hij nu goed gekend door de Duitsers die hem onvermoeibaar opsporen. Hebben zij aan zijn echtgenote, aangehouden in Villard-de-Lans niet gevraagd: “Waar is hij, de mooie kapitein?”

Hij verlaat Londen op 1 maart 1944. Via Portugal en Spanje komt hij op 12 april in Frankrijk. Het is daar dat de opdracht Roch op dramatische wijze wordt beëindigd : kort na het oversteken van de berg, met opzet bedrogen door zijn gids, wordt hij op 13 april aangehouden te Pont-de-Lataule, in de Ariège. Hij wordt opgesloten in de Saint-Michel gevangenis van Toulouse waar hij gedurende meerdere weken wordt ondervraagd en gefolterd. Samen met veertien ander martelaren sneuvelt hij onder de kogels van een executiepeloton van de SS op 27 juni 1944 op een plaats geheten “Bois-de-la-Reulle”, nabij Castelmaurou in de streek van Toulouse. De vijftien lichamen worden achtergelaten in massagraven die door de slachtoffers zelf werden gegraven.

Men verliest het spoor van Charles de Hepcée. Hij wordt als vermist opgegeven.

Epiloog – De identificatie en de terugkeer

Voor zijn echtgenote Micheline, teruggekeerd in Halloy in 1945, na drieëntwintig maanden gevangenschap en deportatie en voor haar jonge kinderen begint de lijdensweg van onzekerheid die hen zonder ophouden confronteert met een wel bittere term: “vermist”.

Het is het begin van een lange en vermoeiende zoektocht naar de waarheid die de treurige echtgenote zonder uitstel voert. Hardnekkig beweegt zij hemel en aarde om aanwijzingen en getuigenissen van personen te verzamelen die haar echtgenoot wellicht hebben gezien of ontmoet. Zonder twijfel begaf zij zich in de streek van Toulouse naar plaatsen waarvan men weet dat de Duitsers er gevangenen hebben geëxecuteerd. Maar zij vindt niets overtuigend aangaande Charley. Onverbiddelijk zullen bijna veertig jaar verstrijken zonder een nieuwe aanwijzing te brengen die het vertrouwen en de hoop doen heropleven.

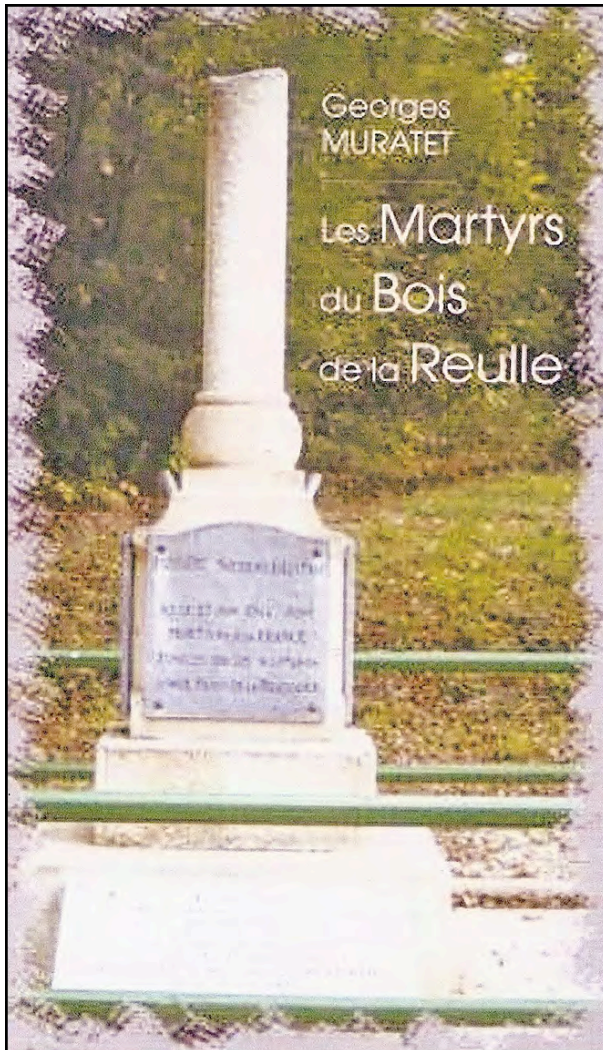
Micheline sterft in 1983.

Het zijn dan Monique, Claire en Rose die hun moeder aflossen en de opzoekingen herstarten bij verschillende officiële en private bronnen.

In 1995 beantwoordt Claire aan een vurige vraag van haar dochters en neven. Zij legt zich toe op het schrijven van een klein werk, dat beknopt het moedig en soms avontuurlijk leven van haar ouders verhaalt, die zich edelmoedig en met zelfopoffering in de weerstand stortten tegen de vijand van België. Om dit klein boek op te stellen, dat zij “De haas en de maan” noemt, raadpleegt Claire de familie archieven, de militaire archieven en deze van het Koninkrijk. Zij neemt kennis van de onderzoeken gevoerd van 1945 tot op het eind van de jaren zestig: zij leest er de naam van de kleine stad Castelmaurou en de beschrijving van de personen die in de streek zijn gefusilleerd.

In 2000 zet Rose de Hepcée, tweelingzus van Claire de opzoekingen verder in België, Frankrijk, Spanje, Duitsland en Engeland. Teruggekeerd in de streek van Toulouse, onvermoeibaar gesteund door haar echtgenoot Michel Fischer Touret, doorkruist zij in 2008 per toeval Castelmaurou, herinnert zich de naam van deze stad en stapt het stadhuis binnen.

Zij verneemt er dat een historicus van de streek, Georges Muratet, een werk geschreven heeft getiteld « *De martelaren van de Bois de la Reulle* », waarvan zij zich een exemplaar aanschafft.

De martelaren van de Bois de la Reulle, het kleine boekje dat heeft geleid naar de waarheid.

Rose verneemt er namelijk dat na het einde van de oorlog, de lichamen van de vijftien gefusilleerden van de Bois de la Reulle werden opgegraven en vervolgens onderzocht en gefotografeerd. Tien van deze mannen konden aldus worden geïdentificeerd. Zij leest ook dat in 1991 de burgemeester van Castelmaurou het stoffelijk overschot van de martelaren neergeschoten op zijn grondgebied liet terugkomen en begraven op het gemeentelijk kerkhof. Maar zij ontdekt vooral dat de auteur aanwijst dat “*een van de onbekende slachtoffers een Belgische kapitein van de luchtvaart zou kunnen zijn, Charles de Hépore (sic)*” en dat tussen de beschrijvingen opgesteld tijdens de opgraving, deze betreffende het lichaam met nummer 43 overeen schijnt te komen met de laatste gekende beschrijvingen van Charley de Hepcée.

Voor de drie zussen herrijst de hoop op een identificatie. Men overweegt om het nieuw wetenschappelijk hulpmiddel te gebruiken: DNA analyse. In Castelmaurou brengt een speciaal in het leven geroepen gemeentelijke onderzoekscommissie, een doeltreffende steun aan Rose en haar echtgenoot in deze etappe, waarvan iedereen hoopt dat het de laatste is van de lange kruistocht.

Er is niettemin nog veel tijd en volharding nodig om de talrijke wettelijke, juridische en administratieve hindernissen te overwinnen die gepaard gaan met de vraag om toelating tot opgraving en afname van DNA monster. Het is in november 2011 dat de Franse administratieve en juridische autoriteiten deze essentiële daden toelaten. Het gerechtelijk medisch instituut van Straatsburg voert de genetisch gerichte afnamen uit en bekomt, dank zij het toepassen in zijn laboratoria van technieken voor het onttrekken van beschadigd DNA, bruikbare profielen.

In 2012, achtenzestig jaar na zijn terechtstelling, leggen deze analyses « *de band vast tussen Rose de Hepcée en het lichaam nummer 43 van de gefusilleerden van de Bois de la Reulle* ».

Voor de dochters van Charley, de ganze familie en voor de trouwe vrienden, die de nu met succes bekroonde acties hebben gesteund, is de emotie en de vreugde extreem. Tevens is de emotie groot voor de inwoners van Castelmaurou, die danig hebben bijgedragen aan het tot een goed einde te brengen van de verbeterde zoektocht naar waarheid.

Op 30 juni 2012, kondigt Mevrouw Magali Mirtain Schardt, burgemeester van Castelmaurou, tijdens een eerbetoon aan dewelke een talrijke menigte, in een overvloed van Franse en Belgische vlaggen deelneemt, officieel en publiekelijk de identificatie aan van het lichaam van Charles de Hepcée.

24 Juli is de zo lang verwachte dag waarop de verdwenen held eindelijk terugkeert naar het land, te Halloy. In de kerk van Braibant, waar Charles de Hepcée en Micheline de Séllys Longchamps in 1936 huwden, verzamelde zich een grote menigte, vol emotie en innigheid, voor een mis ter herdenking en eerbetoon. De dienst wordt met luister gevierd, in

Te Braibant, op 24 juli, tijdens de mis ter herdenking en eerbetoon.

aanwezigheid van Luitenant Generaal Philippe Grodent, vertegenwoordiger van Zijne Majesteit de Koning, Albert II en Luitenant Generaal Vlieger Gérard Van Caelenberge, Chef van Defensie. Een delegatie uit Castelmaurou wordt geleid door Mevrouw Magali Mirtain Schardt; de historicus Georges Muratet, wiens geschriften een doorslaggevende rol speelden in de uitkomst van de opzoekingen, maakt er deel van uit.

De lijkkest, gewikkeld in de nationale kleuren, wordt gedurende de kerkelijke dienst omringd door vier officieren leerling piloten van de Luchtmacht. Luitenant Generaal Vlieger op rust, Michel Mandel, voorzitter van de Koninklijke vereniging Les Vieilles Tiges van de Belgische luchtvaart, spreekt een laatste eerbetoon uit aan de gewaardeerde piloot, toegewijde patriot, moedige en onverschrokken weerstander.

Vervolgens vindt de ter aarde bestelling plaats in de rust van een nabijgelegen bos, in het familiegraf, dicht bij het historisch kasteel van Halloy. De kist wordt tot aan het graf

gedragen door de vier oudste van de kleinkinderen van de overledene. In de heldere lucht brengen vier vliegtuigen Marchetti in “missing man” formatie het ultiem saluut van het 5de Smaldeel van de Luchtmacht, de eenheid die vandaag de tradities erft van het 5de Smaldeel van de Militaire luchtvaart, in 1940 aangevoerd door Kapitein de Hepcée.

Charley rust voor altijd aan de zijde van zijn echtgenote Micheline. Daarop zagen hun dochters Monique, Rose en Claire toe. Aldus konden zij uit hun herinneringen het woord “vermist” schrappen, dat hen zoveel leed bracht. Dit pijnlijk woord werd nu ook gewist van de gedenksteen van Majoor Vlieger Charles de Hepcée, op het ereperk der vliegers van het kerkhof van Brussel, waarover de vereniging van de Vieilles Tiges trouw waakt.

Naschrift – Anne-Marie de Sélys Longchamps-Farina,
«Rechtvaardig onder de Naties »

Parallel met zijn inzet in de weerstand, is de oprichting van het Home van Haljoux in 1941, een van de eerste opmerkelijke verwezenlijkingen van Charles de Hepcée. Het doel is om in de molen van Haljoux – eigendom van een oom van Micheline – kinderen te ontvangen die door de bombardementen of door andere feiten van de oorlog, in onzekere omstandigheden leven.

Anne-Marie de Sélys Longchamps-Farina, schoonzuster van Charley, neemt er het beleid van waar van 1942 tot het einde van de oorlog. Onder de kinderen die in de molen van Haljoux worden opgevangen, verbergt men ook jonge Joden die aldus aan de klauwen van de Nazi's ontsnappen.

Daarom verleende de ambassadeur van Israël, Zijne Excellentie Jacques Revah, tijdens de zomer van 2013 bij de molen van Haljoux, postuum het diploma en ereteken van « Rechtvaardig onder de Naties », toegekend door het Yad Vashem Instituut uit Jeruzalem, aan Mevrouw Anne-Marie de Sélys Longchamps-Farina. De bewaring van deze getuigenis van diepe erkentelijkheid werd toevertrouwd aan drie kinderen van deze grote, moedige en barmhartige vrouw.

Onder de deelnemers aan de plechtigheid bevinden zich drie zeer dankbare personen : deze mannen waren drie van de « verstopte kinderen » van het home van Haljoux. Leden uit zeven families uit de streek die tijdens de oorlog, met groot risico, een actief netwerk van steun oprichtten voor de kleine beschermelingen van Anne-Marie de Sélys, zijn eveneens aanwezig. Een van de zonen van deze laatsten heeft eer gebracht aan de nakomelingen van deze moedige actievoerders in de schaduw, die hij emotievol als “rechtvaardige onbekenden” betitelde.

Eervolle vermeldingen van het 5de Smaldeel

Vermelding op het dagorder van het 3de Luchtvaartregiment 01/06/1940 – *“Buitengewoon Smaldeel, van opmerkelijke dapperheid en bedrijvigheid. Bewees uitzonderlijke kwaliteiten van koelbloedigheid en moed door met totale zelfopoffering te strijden tot volledige uitputting van zijn materieel. Waardig om als voorbeeld gesteld te worden”*.

Vermelding op het dagorder van de Militaire Luchtvaart – 20/06/1940 : *“Eenheid met een zeer hoog moreel, stelde op 11 mei 1940, bij het bombardement van de uitvalswegen uit Maastricht, een uitzonderlijke bedrijvigheid ten toon. Een bijzonder gevaarlijke zending, uitgevoerd met beperkte middelen, tegen aanzienlijke vijandelijke strijdkrachten. Volbracht op 12, 13, 14 en 15 mei met succes belangrijke verkenningsopdrachten, ondanks zware verliezen aan personeel en materieel”*.

Vermeldingen ten persoonlijke titel

In een brief van 18 mei 1943 stelt William Ugeux (historisch personage van de Belgische weerstand die aan de oorsprong ligt van het op punt stellen van de ontsnappingslijn die in de Pyreneeën langs de « doorgang van de Irati » loopt, waarvan sprake in Hoofdstuk III) het toekennen van het Oorlogskruis aan Charley de Hepcée als volgt voor :... *“officier waarvan de leiderskwaliteiten en de stille moed de bewondering opwekten van allen die met hem werkten en in het bijzonder van diegene die altijd fier zal zijn om hem onder zijn orders te hebben gehad. Zonder zijn medewerking, zijn absolute doodsverachting die hij telkens hij de versperringen van de Franse, Duitse en Spaanse politie overstak aan de dag legde, zouden de Belgische en geallieerde diensten meermaals afgesloten zijn geweest van Groot Brittannië”*.

Aldus wordt hem op 29 juli te Londen het Oorlogskruis 1940 toegekend met volgende vermelding : *“Nam vanaf augustus 1940, met gevaar voor zijn leven, deel aan de actieve strijd tegen de invaller zowel in de organisaties van de weerstand als in de inlichtingen diensten. Heeft persoonlijk bijgedragen om de ontsnapping te verzekeren uit bezet gebied van talrijke vliegeniers die de Belgische strijdkrachten wensten te vervoegen. Heeft zich met onwankelbare moed, strenge discipline en vurige vaderlandsliefde van zijn taak gekweten, daarbij de ergste, bewust genomen, risico's overwinnend”*.

Eervolle onderscheidingen

- Ridder in de Orde van Leopold I, per Koninklijk besluit van 8 april 1939.
- Ridder in de Kroonorde, per Koninklijk besluit van 8 april 1940.
- Oorlogskruis 1940 (Londen 28 juli 1943).
- Vanaf 22 september 1944 toegestaan om voortaan het metalen kenteken te dragen van de Belgische strijdkrachten in Groot Brittannië.
- Majoor ARA (Agent de renseignement et d'Action) agent inlichtingen en acties 1ste categorie, per besluit van de Regent van het Koninkrijk van 13 maart 1945.
- Oorlogskruis met palm, ten postume titel, per besluit van de Regent van het Koninkrijk van 26 april 1946.
- Herdenkingsmedaille van de oorlog 1940-1945, met twee gekruiste bliksems.
- Medaille van de weerstand.
- Eer en Vaderland, Franse republiek.
- Soldaat zonder uniform F.F.C. Oorlogskruis met palm – Franse republiek.
- Award for Brave Conduct.
- Oorlogskruis met palm – Franse republiek.
- Franse herdenkingsmedaille van de oorlog 1939-1945.
- Oorlogskruis 1940-1945 – Groot Hertogdom Luxemburg.
- Kruis van Politiek gevangene met twee sterren.

Bevorderingen

- Aangesteld tot de graad van Majoor van de Luchtvaart ten postume titel, per besluit van de Regent van het Koninkrijk op 3 augustus 1948.
- Benoemd tot de graad van Majoor in de hoedanigheid van agent voor veiligheid en actie op 1 maart 1944, per besluit van de Regent van het Koninkrijk van 25 januari 1950.

Eerbetuigingen

- 4 November 1965 – De Koninklijke Militaire School verleent de naam « Majoor Vlieger Charles de Hepcée » aan de 105de Promotie Alle Wapens, voor de voorbeeldfunctie tijdens zijn leven.
- 13 september 2012 – Uitreiking, op het militair vliegveld van Beauvechain, van de vleugels aan de leerling piloten van de promotie 2009, die de naam draagt van Majoor Vlieger Charles de Hepcée. Zijn dochters, Monique, Claire en Rose de Hepcée, nemen deel aan de plechtigheid.

Beknopte biografische fiches van belangrijke actoren

William Ugeux – Geboren te Brussel op 22 februari 1909, oudste uit een familie van zeven kinderen. Humaniora in het Sint Michiel college. Start zijn rechtenstudies aan de universitaire faculteit Saint Louis, is vervolgens student aan de Katholieke Universiteit van Leuven (KUL). Ingeschreven aan de balie in 1932. Dokter in de rechten aan de KUL in 1934. Is directeur van de krant “De twintigste eeuw” en is er de hoofdredacteur van tot in 1940. Is onder de Duitse bezetting, van oktober 1941 tot juni 1942, directeur van de inlichtingendienst Zero. Is in 1942 een tijd directeur van de clandestiene La Libre Belgique. Wordt in 1942 vanuit Engeland in Frankrijk gedropt om er de coördinatie te verzekeren van de Belgische inlichtingen diensten. Neemt deel aan het op punt stellen van een ontsnappingsroute door de Pyreneeën via de Baskische zagerij van Mendive en zijn transportkabel naar de toppen van het bos van Iraty. Wordt, teruggekeerd in Engeland, op 17 juni 1943, Directeur Generaal benoemd van de Inlichtingen en Acties van de Staatsveiligheid. Neemt bij de bevrijding een tijd de functie waar van Secretaris Generaal bij het Ministerie van inlichtingen. Werkt mee aan verschillende dagbladen en tijdschriften, richt dan het Belgisch instituut op voor Informatie en Documentatie (INBEL), dat hij tot in 1979 leidt. Is tot in 1979 professor bij het departement communicatie van de Katholieke Universiteit van Leuven. Als groot figuur uit de weerstand en de inlichtingen, journalist, universiteit professor, historicus van de Belgische weerstand, laat hij kostbare geschriften na. Als overtuigd christen, predikte hij onvermoeibaar voor openheid en verdraagzaamheid. Werd door Zijne Majesteit Koning Boudewijn verheven tot Graaf. Overleed te Brussel op 13 oktober 1997.

Charles Schepens – Geboren te Moeskroen op 13 maart 1912. Na het beëindigen van zijn wiskunde studies vervoegt hij de medische faculteit van de universiteit te Gent, waar hij zijn cursus voltooit in 1935. Hij besluit zich te specialiseren in oogheelkunde, een opleiding die dan nog niet onderwezen wordt in België. Hij wordt militair geneesheer en start dan zijn studies oogheelkunde in Groot Brittannië. Als geneesheer gemobiliseerd bij de militaire luchtvaart, vestigt hij zich te Brussel. Onder de bezetting overtuigt zijn vriend vliegenier, Anselme Vernieuwe, hem om de weerstand te vervoegen. Als lid van de inlichtingendienst Zero, onder de voogdij van William Ugeux, koopt hij in Frans Baskenland de afgedankte zagerij van Mendive, waarvan hij onder de schuilnaam van Jacques Pérot de leiding neemt. De Iraty Maatschappij zal, dank zij haar transportkabel die klimt naar de bossen van de Frans Spaanse grens, in 1942/1943 een essentieel onderdeel worden van de ontsnappingslijn door de Pyreneeën. Een doorgang die “bevoorraadt” wordt door de konvooien geleid door Charles de Hepcée en Anselme Vernieuwe, de twee meester gidsen van de lijn tussen Brussel en Spanje. Deze buitengewone verwezenlijking zal achttien maanden duren, waarna onder dreiging van aanhouding door de Nazi’s, « Mijnheer Pérot » op zijn beurt moet vluchten naar Engeland. Na het conflict vestigt dokter Schepens zich in 1947 in de Verenigde Staten aan de Harvard Medical School. In 1949 roept hij de allereerste dienst in het leven die zich toelegt op het onderzoek en de tussenkomst op het netvlies. Daarna richt hij het Schepens Eye Research

Institute op, de grootste onafhankelijke instelling van de Verenigde Staten voor oogheelkundig onderzoek. Hij ontwerpt en bouwt de eerste binoculaire oogspiegel, waarvan het prototype bewaard wordt in de collectie van het Smithsonian Institution.

Als pionier van de chirurgie voor het herstellen van het afscheuren van het netvlies, wordt hij door zijn collega's erkend als een van de tien meest invloedrijke oogartsen van de 20ste eeuw. In 2006 verleent Frankrijk hem voor feiten tijdens het verweer in de 2de Wereldoorlog het ereteken van de Légion d'Honneur. Hij overlijdt op 28 maart 2006 in de Verenigde Staten.

Anselme Vernieuwe, DFC – Geboren te Antwerpen op 19 januari 1916. Officier, militair piloot gebrevetteerd in 1937, wordt bij het uitbreken van de vijandelijkheden op 10 mei 1940 toegewezen aan het 3de Smaldeel van de militaire luchtvaart. Neemt actief deel aan de weerstand tegen de Duitse bezetter, meer bepaald als agent in het inlichtingen netwerk Zero, waar hij samenwerkt met William Ugeux en Charles de Hepcée. Neemt met hen deel aan de organisatie en de werking van de ontsnappingslijn naar Engeland via Mendive, in Frans Baskenland. Voert 19 opdrachten uit waarbij de Franse demarcatielijn wordt overgestoken en steekt vijf keer de Pyreneeën over. Er wordt hem het Oorlogskruis 1940/1945 verleend. Naar Engeland gevlucht, vervoegt hij de Royal Air Force en vliegt voor Bomber Command op Wellington, Halifax en Lancaster. Leidt in augustus 1944, aan de sturen van een Lancaster, een moeilijk nachtbombardement op Duitsland, waarvoor hem het DFC en een bijkomende palm op het Oorlogskruis wordt toegekend. “Selmo” Vernieuwe voert tot in januari 1945 oorlogsopdrachten uit. Gaat na het conflict als lijnpiloot over naar Sabena, waar hij verschillende leidinggevende functies uitoefent. Als directeur van het beheer van de maatschappij start hij het project van postbedeling per helikopter, die daarna de allereerste regelmatige internationale helikopterdienst zal worden. Is houder van het eerste brevet van burgerlijk helikopter piloot ingeschreven in het Belgisch register. Verzekert in 1953, ter gelegenheid van de inhuldiging van de helihaven Brussel Allée Verte, aan de sturen van een Sikorsky S-55, de opening van de lijn naar Rotterdam, met Igor Sikorsky zelf als ere passagier. Verlaat Sabena in 1969 en wordt vicepresident van de maatschappij Promotion, waar hij belast wordt met de ontwikkeling van een sectie luchtvervoer van passagiers. Overlijdt te Hoeselt, op de leeftijd van 68 jaar bij een verkeersongeval.

Foto Album

Leerling aan de Militaire School

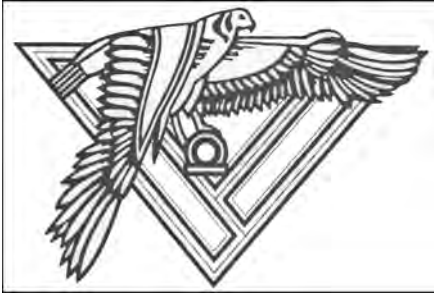

Instructie voor het vuren met de mitrailleur.

Moment van ontspanning.

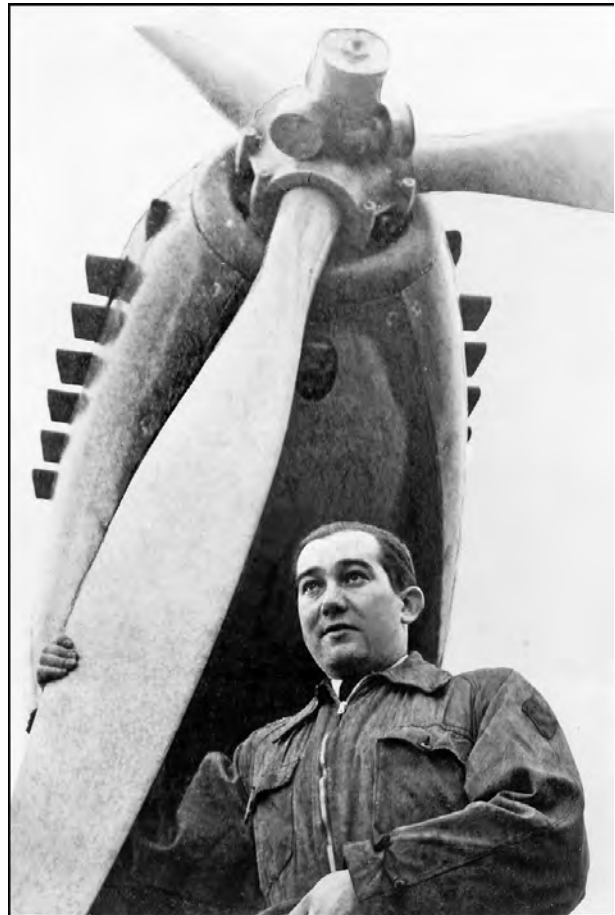
Het 5de Smaldeel

De Egyptische valk, kenteken van het smaldeel.

Een van de veertien Fairey Battle van de eenheid.

Kapitein de Hepcée onder de neus van een van zijn vliegtuigen.

De baas... met enkele van zijn piloten uitgerust voor een zending.

Een moment van vreugde; Kapitein de Hepcée schenkt een verpersoonlijkte zilveren beker aan elk bemanningslid.

De originele beker van Alexandre Binon, die de aanval op de bruggen van het Albert Kanaal van 11 mei 1940 zal overleven. .

De Egyptische valk, op de bovenzijde van een zilveren beker gegraveerd.

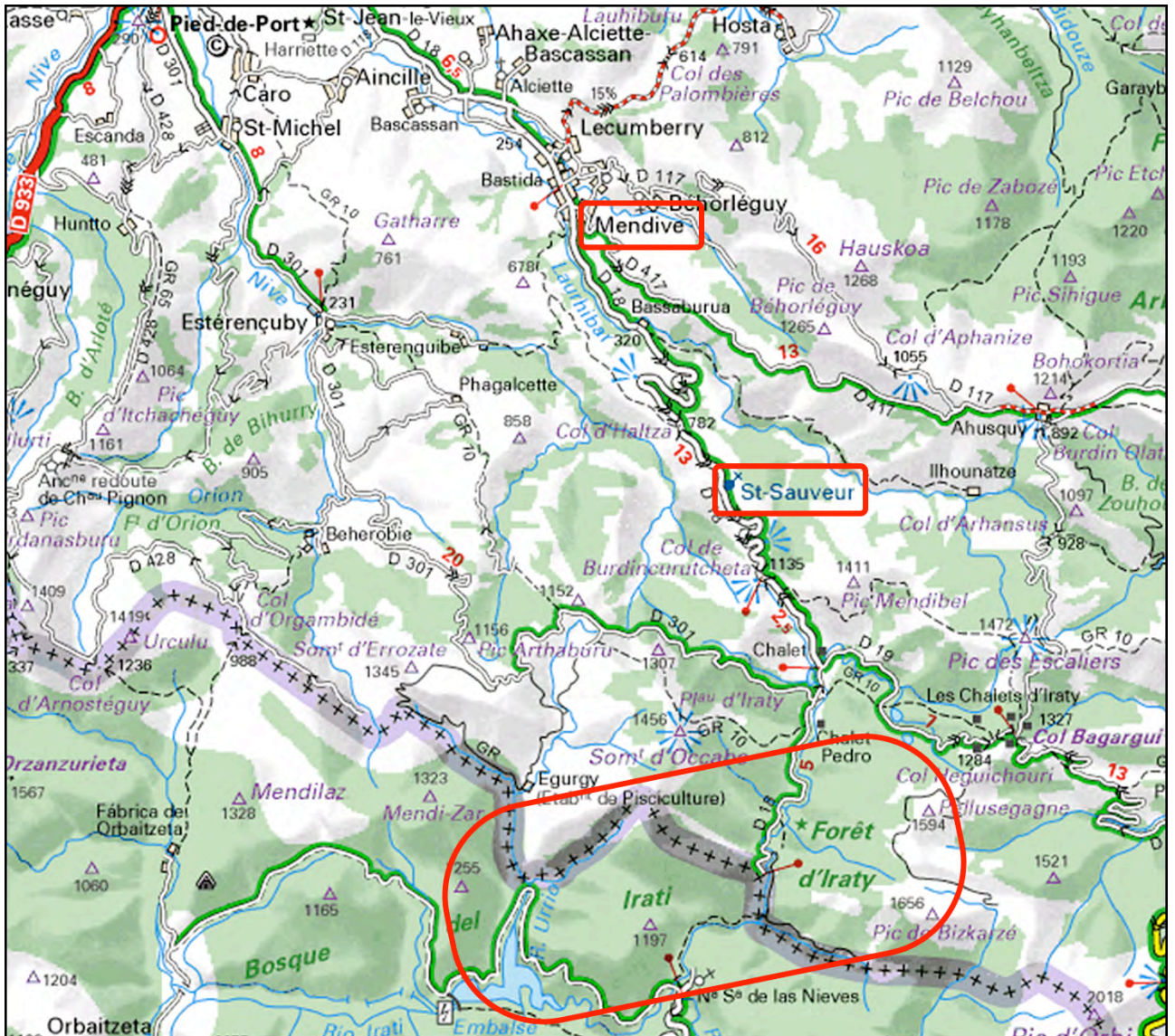
Alex Binon en Jacques Dome, overlevenden van de aanval op de bruggen over het kanaal, onthullen de gedenksteen te Vroenhoven.

Vleugeluitreiking van de promotie Majoor Vlieger Charles de Hepcée, in aanwezigheid van de dochters van de promotiepeter.

Het overschrijden van de Iraty

In Baskenland – Mendive, de zagerij en de kabel die via St Sauveur omhoog leidt tot het bos van Iraty.

Om de draad van Mendive te herstellen wordt de nieuwe kabel op de schouder gedragen.

Een ossenspan trekt de kabel naar de top van de hellingen van de Iraty.

Een boomstam van de Iraty daalt van het tussenstation St Sauveur af naar de zagerij van Mendive.

N° 275

CARTE D'IDENTITÉ

Nom : Pérot
 Prénoms : Jacques Alexandre
 Nationalité : F.
 Profession ou qualité : exploitant forestier
 Né le 19 décembre 1918
 à Hautmont aux Rous (Seine)
 Domicile : Lecumberry zone rénovée
pyrénaïque
les Hautes

ANCA
 Empreinte digitale

Signature du Titulaire
A. P.

Visé pour légalisation : **LECUMBERRY 10 MARS 1943**

SIGNALEMENT

Taille : 1 m 75
 Cheveux : blonds
 Barbe : deux
 Front : deux
 Yeux : bleus
 Nez : normal
 Visage : clair
 Teint : clair
 Signes particuliers : .....

Kopij van de valse identiteitskaart van dokter Schepens, alias Jacques Pérot, bos ontginner.

Kapel van St Sauveur – Links van de deur, de gedenkplaat later door de Belgische ontsnaptten aangebracht.

De kapel St Sauveur ; de dankwoorden in het Frans en in het Baskisch opgetekend door de overlevenden van de doorgang van de Iraty.

In Engeland

RAF Pilot Officer de Hepcée.

De repatriëring

Het graf te Castelmaurou waarin de lichamen van de vijf onbekende martelaren rustten.

Het plechtig eerbetoon en de bekendmaking van de identificatie van Charles de Hepcée te Castelmaurou op 30 juni 2012.

Het plechtig eerbetoon en de bekendmaking van de identificatie van Charles de Hepcée te Castelmaurou op 30 juni 2012.

Op 24 juli 2012 in de kerk van Braibant, de vertegenwoordiger van de Koning, met aan zijn zijde de gemeentelijke delegatie van Castelmaurou.

In de kerk van Braibant, gedurende de dank- en herdenkingsmis.

Generaal Vlieger Michel Mandl, voorzitter van de VTB, houdt een ultiem eerbetoon aan Majoor Vlieger Charles de Hepcée.

De Begrafenis

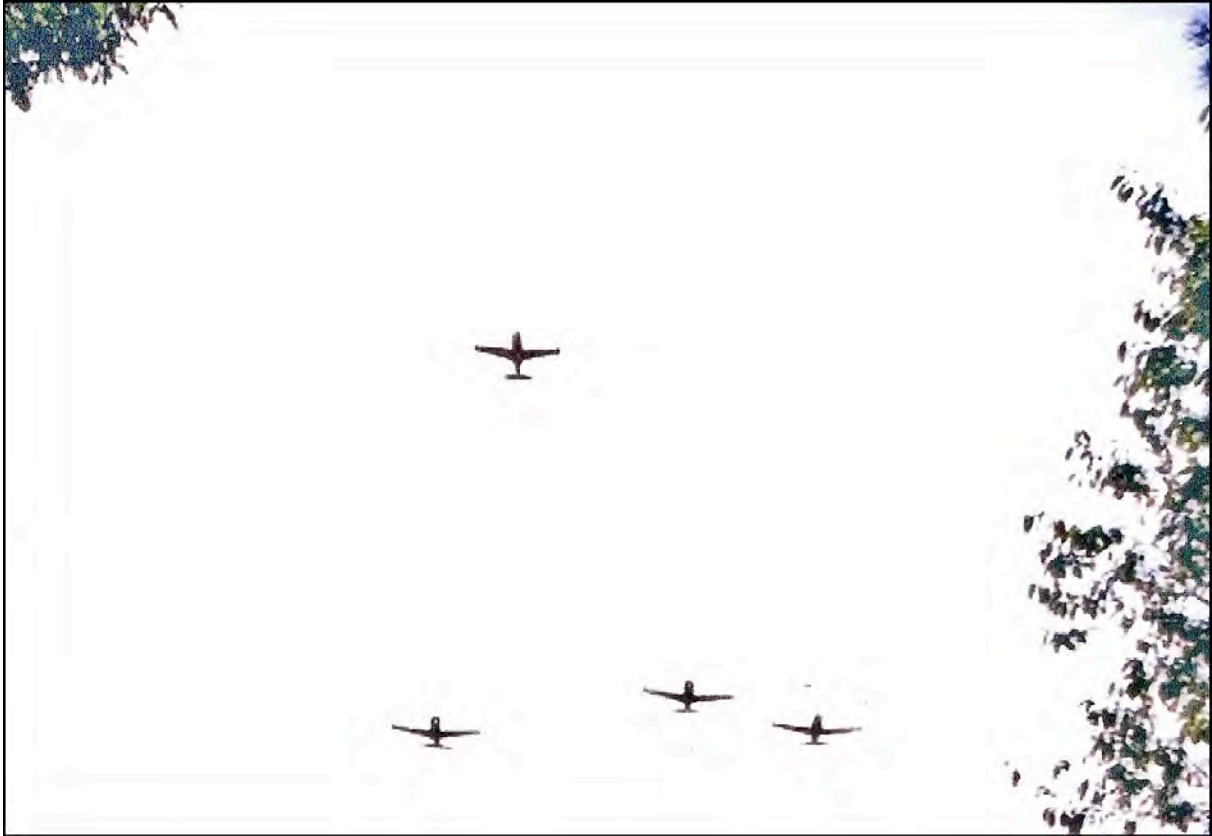

Na de kerkdienst verlaat de kist, gedragen door vier leerlingen officier piloten, de kerk van Braibant.

Te Halloy wordt de kist van Charley, door de oudste van zijn kleinkinderen, naar het familiegraf gedragen.

De Marchetti van het 5de Smaldeel brengen een laatste groet in Missing Man formatie aan de held die eindelijk naar huis terugkeerde.

Het familiegraf in het bos van Halloy, waar Charley voor eeuwig rust aan de zijde van zijn echtgenote Micheline.

Het kenteken van de RAF op het monument van het Ereperk der Vliegeniers.

1 November 2013 aan het Ereperk der Vliegeniers te Brussel.

Op de gedenksteen van Charles de Hépécée wordt het woord VERMIST vervangen door twee data: deze van zijn dood in Frankrijk in 1944 en deze van zijn repatriëring naar Halloy in 2012.

Bronnen

- William Ugeux, *Le passage de l'Iraty*, Uitgeverij Armand Henneuse, Lyon, 1962.
- Alexandre Binon, *Conférentie gegeven aan de Vieilles Tiges*, omstreeks 1970 (Afschrift).
- Michel Terlinden, *De Belgische militaire luchtvaart*, Icarus 1975.
- Tijdschrift AVION – Buiten serie nr 18, Peter Taghon, *De Belgische militaire luchtvaart in mei-juni 1940*.
- Jean Fosty, *La guerre secrète des services de renseignement et d'action 1940-1944*, Uitgeverij JM Collet, 1987.
- Georges Muratet, *Les martyrs du Bois de la Reulle*, Salles Courbatiers (Aveyron) 2008.
- Meg Ostrum, *De chirurg en de herder – Twee helden van de weerstand in Baskenland* (vertaald uit het Amerikaans), Aubéron, 2011.
- Claire de Hepcée, *De haas en de maan*, originele versie juni 1995, herziene versie augustus 2012.
- Rose de Hepcée, *Reisweg van een terugkomst, Charley de Hepcée, 14 maart 1911-27 juni 1944*, mei 2012.
- Instituut voor gerechtsgeneeskunde, antropologisch moleculair laboratorium, *Identificatie van Majoor Vlieger Charles (Charley) de Hepcée*, Straatsburg, 2012.
- Brigitte d'Oultremont, *Charles alias Charley de Hepcée – Waar ben je mijn mooie kapitein ?* Brussel, 2012.
- Christian Laporte, *De terugkeer van een held, 68 jaar nadien*, La Libre Belgique, Brussel, 2012.
- Michel Mandl en Alphonse Dumoulin, *Begravenis van Majoor Vlieger Charles de Hepcée, vurigheid en emotie*, VTB magazine, Brussel, 2012.
- Stamboekdossier van Majoor Vlieger Charles de Hepcée, Brussel 2013.
- Gesprekken met Claire de Hepcée, 2013.
- Verzameling foto's : familie de Hepcée ; André Bar ; Roland Binon ; Jean-Pierre Decock ; beelden van het internet.